
VITA

DEBRECZENI JÓZSEF

„Publicisztikai politológia”: fából vaskarika

Szabó Marton tanulmányának (Publicisztikai politológia Magyarországon a kilencvenes években) tárgya a magyar politikatudomány művelőinek erőteljes részvétele a politikai napi- és hetilapok hasábjain zajló publicisztikai tevékenységben. E konkrét jelenség leírása és értelmezése kapcsán a szerző általánosabb érvényű megállapításokat is tesz a politika, a politológia, és az újságírás kapcsolatáról, egymásra gyakorolt hatásáról, különös tekintettel a sajátos magyar viszonyokra. Tárgyának megjelölésére Szabó új fogalmat vezet be: a „publicisztikai *politológia*” kategóriáját. Ennek értelmezése során arra a megállapodásra jut, hogy a politikatudósok rendkívüli aktivitása a hírlapi publicisztika terén egyértelműen pozitív hatással volt a magyar politikai életre, de nem vált az akadémiai politikatudomány hátrányára sem.

Szabó Márton e megállapításaival nem értek egyet, az elemzéseinek kiindulópontjául használt kategóriát pedig eleve elhibázottnak tartom. A szerző nem határozza meg, mit ért a „publicisztikai politológia” fogalmán, mindössze ennyit mond: „A jelenséget azért nevezem így, mert ezzel kívánom megkülönböztetni a tudósok publicisztikáját mások nyilvános politizálásától.” Nem a szóban forgó művek tartalmi jegyei szolgálnak tehát a megkülönböztetés alapjául, hanem szerzők személye. Ebből következik, hogy ha például Ágh Attila valamely kormányt kritizáló Népszabadság-beli írásáról van szó, akkor nyilvánvaló pártpolitikai érdekkötődésétől, elfogultságától, szubjektivitásától, érzelmi és retorikai túlfűtöttségétől – tehát a tudomány kritériumaival össze nem egyeztethető jellemzőitől – függetlenül a publicisztikai politológia kategóriájába sorolható, ellentétben

mondjuk Tölgyessy Péter szintén a Népszabadságban megjelent, ugyancsak a kormány politikáját bíráló – Ághénál esetleg objektívebb, érzelemmentesebb, elemzőbb, tárgyyszerűbb és tárgyilagosabb nyelven megírt – cikkével, pusztán amiatt, hogy az utóbbi szerzője parlamenti képviselő, tehát politikus.

Azonnal adódik a kérdés: hova soroljuk Pokol Béla professzor publicisztikáit, aki momentán kisgazda képviselő és parlamenti bizottsági elnök, tehát politikus is.

E szórszálhasogatónak tűnő – de Szabó definíciójából elháríthatatlanul következő – konkrét példák után értelmezzük nyelvi szemantikai szempontból a szóban forgó fogalmat. A magyar nyelv szabályai szerint a jelzős szerkezettel megnevezett jelenségek esetében a jelzett szó rögzíti az adott jelenségek szubsztanciális tartalmát, a jelző pedig az attributívát. Magyarul: a dolog *mibenlétét* a jelzett szó nevezi meg, a jelző csupán az ezen belül érvényre jutó *sajátosságot*. A piros alma tehát mindenekelőtt: alma. Akár a zöld alma. Nem almaságunkban, csupán színükben különböznek egymástól. A „publicisztikai politológia” a magyar nyelv szemantikai szabályai szerint tehát: politológia. Olyan politikatudomány, amelyet nem az egyetemi katedrán, illetve tudományos szakfolyóiratokban művel a politika tudósa, hanem napilapok hasábjain. Csak az a baj, hogy amit a politikai napilapok hasábjain művelnek, az nem felel meg a politikatudomány (általában a tudomány) követelményeinek. A közéleti-politikai „küldetés” vagy a „küzdelem” például, amelyeket a szerző elsőként és másodikként nevez meg a magyarországi „publicisztikai politológia” alapfunkciói közül, merőben idegenek a tudomány tényfeltáró, öncélú objektivitásától. Ezt Szabó Márton is tudja, hisz maga jelenti ki: „világosan le kell szögezni, hogy a publicisztika, még ha „felkent” tudós műveli is, nem tudomány”. Ez esetben viszont elhibázott a megnevezés: talán helyesebb lett volna a „politológiai publicisztika”. Ebből viszont Szabó gondolatmenetén belül – ahol deklaráltan nem a műnek, hanem a szerző személyének van döntő szerepe – ez előbbi konkrét példánál maradva az következne, hogy Ágh cikkét „politológiai publicisztikának”, Tölgyessyét pedig „politikai publicisztikának” kellene minősítenünk. De minek nevezhetnénk Tamás Ervin vagy Aczél Endre írásait? Az övékét bizony „publicisztikai publicisztikának” kellene hívnunk, ha következetesek vagyunk. Ez a megvilágító erejű Szabó Márton-féle terminológia „javított formájában” is természetlen.

Talán ezért van, hogy a szerző maga sem következetes az ön-maga konstruálta alapfogalom használatában. Így fordulhat elő, hogy tanulmányának záró bekezdésében – három egymást követő mondaton belül – szinonimaként használja a politikai publicisztika, illetve a „publicisztikai politológia” kategóriákat, ráadásul – a tanulmány elején olvasható definícióval ellentétben – négy olyan szerzőre alkalmazva, akik közül kettő (Esterházy

Péter és Csurka István) semmi szín alatt nem minősíthető akadémiai politikatudósnak, s a másik kettő (Lengyel László és Tamás Gáspár Miklós) is csak erős fenntartásokkal – ha egyáltalán.

A szerző másutt is bizonytalannak tűnik a politológia szerepének megítélésében. Előbb határozottan és pontosan definiálja az akadémiai tudomány mibenlétét mondván: az „értelmet és célját saját gyakorlásában leli meg: művelése a világ tudományosságának recepciója, fejlesztése válasz a saját magának feltett kérdésekre, terjesztése az adott szakmára készülő egyetemi ifjúság tanítása”, később azonban egyetértőleg idézi Gombár Csabát, aki szerint a politológia igenis elkötelezett tudomány, minthogy a „a demokrácia ügyében nyilatkozik”, művelése tehát „jóval több, mint szaktudományos feladat”.

Szabó fogalomhasználata más helyeken is problematikus. A „marxista-leninista diskurzus” gyámsága alól a hetvenes években kiszabaduló társadalomtudományok helyzetét jellemezve például azt írja, hogy ezek ekkor egy „tudományos alapú, modernizációs *politikai nyelvet*” kezdtek el használni, aminek viszont az lett az ára, hogy a „a társadalomtudomány és a politika nyelve *összemosódott*” (kiemelések tőlem – D. J.). Nézetem szerint a valóságban az ellenkezője történt: a szóban forgó tudományok a *tudomány nyelvét* kezdték használni az addig (kényszerből) használt politikai-ideológiai nyelv helyett, amit „összemosódás” helyett inkább szétválasztódásnak kellene hívunk. Az igaz, hogy a politikától nyelvileg is függetlenedő társadalomtudományok – köztük a politológia – paradox módon éppen függetlenedésük révén kezdtek politikai szerepet betölteni. Amint kezdett kibontakozni a tudományos szocializmus és a politika ölelő karjai közül, amint a diktatúra és az egypárti hatalmi monopólium adott közegében elkezdett tudományos, leíró tárgyilagossággal demokráciáról, pluralizmusról, hatalommegoszlásról stb. értekezni, az adott közegben a politológia máris politizált, ha tetszik, akarata ellenére. Am ezt éppenhogy a hivatalos politikai ideológiai nyelvhasználattól való elszakadása révén tette!

Szabó a következőképpen vázolja föl a maga „hipotézisét és értelmezési keretét”: létezik egyfelől a „politika nyelve”, ezt a politikusok és az újságírók beszélik. Létezik egy ettől különböző másik is, a „politizálás nyelve”, ez utóbbit használják a tudósok, a művészek és a „közemberek”. A kettő együtt adja ki a „politikai nyelvet”. A szerző adós marad a maga alkotta nyelvi kategóriák definiálásával. (Ha mégsem az ő alkotásai, akkor viszont a forrásmegjelöléssel marad adós.) Mindössze ennyit közöl róluk: e kategóriák különvált létezését „a magyar tapasztalatok egyértelművé teszik”. Jelén sorok írójának tapasztalatai nem igazolják ezt az egyértelműséget. Számomra nem evidens, hogy például Horn Gyula és Torgyán József nyelve azonos volna, teszem azt Kristóf Attiláéval és Seres Lászlóéval. Továbbá

azt sem erősítik meg a politikai közélet terén szerzett tapasztalataim, hogy velük szemben viszont Konrád György és Makovetz Imre beszélne egy nyelvet Bayer Józseffel és Schlett Istvánnal, továbbá a Bolgár György-féle betelefonálós műsor és mondjuk a Népszava olvasói levelezési rovatának aktivistáival.

Szabó Márton „a magyar tapasztalatok egyértelműségén” túl csupán a hivatásos politikus és az újságíró együvé tartozását igazolandó hivatkozik tudományos forrásra. Igaz; ez nem kisebb tekintély, mint Max Weber, aki „az újságírókat is politikusnak tekintette, mert írásaival hatni és változtatni akar és képes is erre”. Túl azon, hogy pusztán ezen az alapon a költőt és a regényírókat is a politikusnak tekinthetnénk, nézzük mag közelebbről Weber hivatkozott kijelentéseit. Szabó hitelesen interpretálja azok tartalmát, de egy dolgot nem vesz figyelembe: azt, hogy *A politika mint hivatás* című mű a század elején, a szervezett tömegpártok és a velük szorosan összekapcsolódó párt-sajtó korában született (1919). Weber azt a korszakot írja le, amikor ez a két szerep – kiváltképp a baloldalon – valóban szorosan összefonódott. Mikor az újságírói és a képviselői szerepkört sűrűn töltötte be ugyanaz a személy. A magyar történelemből is bőven hozhatunk erre példát, elég csak Kossuth Lajos, Bartha Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre vagy – utoljára – Barankovits István nevét említeni. De ezek az idők rég letűntek. Amikor a szociáldemokrata vezetőség, mint Weber mondja, döntéseket hoz „a párton belüli szerkesztőségi helyek” ügyében. Amikor a legszorosabb pártkötelékben működő újságírónak „parancsra és azonnal kellett dolgoznia” (Weber, 1989: 35–36.). Bármekkora tudományos tekintély is Max Weber, ebben a kérdésben nem lehet hivatkozási alap: a századelő szervezett tömegpártjait s a velük szoros szimbiózisban létező korabeli pártújságok viszonyát leíró tézisei nem alkalmazhatók a századvég kompetitív néppártjai, illetőleg a modern üzleti sajtó vonatkozásában.

Szabó írásában problematikus az is, hogy számára a publicista azonos az újságíróval. Pedig az újságírók nagy többsége egyáltalán nem ír publicisztikát (szerkeszt, interjú, riportot készít, tudósít, híreket szállít és fogalmaz, tévékritikát ír, stb.), illetve a publicisztikák legalább felét nem újságírók írják. Egy azonban biztos – legyen az illető a sportrovat vezetője, belpolitikai kommentátor, brüsszeli tudósító vagy a lappal semmiféle alkalmazotti vagy szerződéses kapcsolatban nem álló külsős publicista –: képtelenség azt állítani róluk, hogy ők a hivatásos politikusokkal tartoznak egy csoportba, mert „együtt képviselik és hordozzák a politika nyelvét, amelynek legfőbb jellemzője, hogy közel van hozzá a hatalom és a politikai cselekvés lehetősége”. Szerintem egy ilyen állítást még hírlapi publicisztikában sem szabad leírni.

A hivatásos politikus „csinálja” a politikát. Cselekvő, résztvevő, döntéshozó, ezer érdek köti, benne van. A politológus csu-

pán *leírja*, értelmezi és elemzi. Kívülről, érdek és elfogultság nélkül. A publicista pozíciója valahol a kettő között található. Leír, értelmez, elemez ő is, de a tudással ellentétben rendszert hatni, mozgósítani akar. Nincs hatalmon, nem hoz döntéseket, mint a politikus, legfőljebb *befolyásolni* igyekszik annak döntéseit.

A politikus *érdekel*t abban a politikai ügyben, amelyben cselekszik, a politológusnak viszont teljesen *érdektelenül* kell azt vizsgálni. A publicista nem feltétlenül érdekelt, de mindenképpen *érintett* az adott tárgyban, különben nem fogna hozzá az íráshoz. Természetesen a politikus is írhat publicisztikát, s írhat a politológus is. Az előbbi ma kivételnek számít, az utóbbi – mint Szabó Márton adatai meggyőzően igazolják – tipikus jelenség Magyarországon. De ez a jelenség önmagában nem képvisel új minőséget: „publicisztikai politológiát”, pusztán azért, mert tudósok művelik.

Politológiai értekezés és politikai publicisztika között markáns és áthidalhatatlan különbségek vannak. Az előbbi megkövetelje érzelemmentes tárgyyszerűség az utóbbinál hiba. Az előbbinek a szabatos fogalmazás követelményen túl nem kell rendelkeznie egyéb nyelvi erényekkel, sőt, ez nem is kívánatos; az utóbbinál a nyelvi alakzatok, a szóképek, a különféle stiláris és retorikai eszközök szerepe kitüntetett. A publicisztikának alighanem több köze van a művészethez, mint a tudományhoz.

Meg kell említenünk a tényt, hogy a rendszerváltozás évtizedében a magyar akadémiai politikatudomány két jelentős művelője is hivatásos politikusi pályára lépett: előbb Bihari Mihály, később Pokol Béla. (Furcsa véletlen folytán az a két politológus professzor, akik társszerzőként jegyezték az első egyetemi politológia-tankönyvet (Bihari-Pokol, 1992.). Nézzük meg, hogyan alakul a politikatudományhoz, illetve a politikai publicisztikához való viszonyuk politikussá válásuk után. Bihari – aki 1987–88-ban a Magyar Demokrata Fórumban, 1989-től a Szociáldemokrata Pártban, 1994-től a Szocialista Pártban vállalt politikai szerepeket – nem nagyon írt hírlapi cikkeket, tanulmányt viszont igen. Az előbbinél nem követelmény a pártatlanság, az utóbbinál alapkritérium. Véleményem szerint a politikai szerepvállalás e tekintetben nem vált előnyére Biharinak, munkáiban olykor tetten érhető a politikai elfogultság (Bozóki, 1993: 168–170).

Pokol „pályáíve” igen tanulságos. A kilencvenes évek elején (az első parlamenti ciklus idején) még tartózkodott a publicisztikától, sőt kritikusan szemlélte a tudósok sajtóbeli szereplését (Pokol, 1996: 12.). Aztán (az MSZP–SZDSZ koalíció éveiben) élénk és elkötelezett publicisztikai tevékenységbe kezdett, amit azonban markánsan elkülönített az akadémiai tudomány művelésétől. Ezzel egy időben és összhangban tanácsadói szerepet vállalt a kisgazda pártelnök mellett. A harmadik állomás (a

mostani parlamenti ciklus idején): hivatásos politikusi szerep kiegészíti képviselőként, parlamenti bizottsági elnökként tartózkodás a politikai publicisztikától. Pokol politikai nézeteivel lehet vitatkozni, tevékenységét lehet bírálni. Egyet azonban nem lehet elvitatni tőle: e tevékenység során *nem keverte össze a szerepeket*. Az elkötelezett politikai publicisztikát nem a pártatlan tudós jelmezében művelte, mint mások; tanácsadóként pedig nyíltan vállalt pártkötődést, annak ellenére, hogy ezzel nagymértékben rontotta a saját presztízsét az akadémiai tudomány köreiből. Megkockáztatom: a Pokol Béla ellen megnyilvánuló erős ellenérzések nem pusztán abból erednek, hogy ő tudós létére milyen politikai célok érdekében, melyik politikus mellett és mely párt színeiben vállalta a politikai publicista, a politikai tanácsadó, illetve a politikus szerepét, hanem abból is, hogy ennek során – „deviáns” módon! – korrektil megtartotta az e szerepekhez tartozó szabályokat egy olyan közegben, ahol a szabályszegés gyakorlata nemcsak elfogadottnak, de túlnyomónak is mondható.

Szabó Márton szerint az akadémiai politikatudomány művelőinek publicisztikai szerepvállalása pozitív hatással volt magára a politikára. Nagyrészt ennek köszönhető, hogy a politikai nyelv új fogalomkészlete „eminensen tudományos jellegű marad”. A „kirekesztő beszéd és az érzelmi politizálás elterjesztésére” tett kísérletek főként azért fulladtak kudarcba, mert „a kilencvenes években... olyan kategóriák honosodtak meg a politikai nyelvben, amelyeket a modern társadalomtudományok, mindenekelőtt a politológia 'szállítottak' a nyilvános okoskodás számára”.

Nézetem szerint már az is kérdéses, hogy a kirekesztő beszéd és az érzelmi politizálás visszaszorulóban, avagy éppen terjedőben van-e a magyar politikai életben. Szabónak az az állítása viszont, amely szerint például *a demokrácia, a képviselet, az emberi jogok, a sajtószabadság, a választás, a konzervatív, a piacgazdaság, a munkanélküliség, a vállalkozó, a tőzsde, a befektetés, a szponzorálás, az adórendszer, az önkormányzatiság vagy a polgármester* szavak az 1980-as években kibontakozó magyar politikatudomány szókincséből kerültek volna át a magyar közélet nyelvébe, még csak nem is vitaképes. (Lehetne hivatkozni arra, hogy az 1848. március 15-i tizenkét pont 130-140 évvel előbb keletkezett, mint a modern magyar politikatudomány, s mégis olvasható benne a sajtószabadság követelése; s ugyanígy sorra lehetne venni a többi is a „demokráciától” a „polgármesterségig”, de ez komolytalan eljárás volna – hírlapi publicisztikában illő.)

Szabó leírásában a magyar politológia és a politika kapcsolata elnagyolt, idealizált. „Az 1990-es években Magyarországon minden jelentős politikai eszmeáramlatnak megteremtődtek a tudományos háttérrel rendelkező prominens képviselői” – írja.

Ezt ennyivel – véleményem szerint – nem lehet elintézni. Egyrészt azért, mert e kiegyensúlyozottságot sugalmazó megállapítással szemben a valóságban nagyon is aránytalan helyzet alakult ki. Szoros összefüggésben a modern magyar politikatudomány megszületését megelőző és nagymértékben meghatározó monopolisztikus politikai és szellemi viszonyokkal, egy sajátos dominancia jött létre a magyar politikai gondolkodás világában. Körösi András részletesen leírja e jelenséget, s annak következményeit. Ennek az erős túlsúlyt képező vonulatnak fő jellemzője szerint az emancipatorikus, normatív, konszenzusorientált felfogás, amely többek közt az antipolitikai szemléletben, a civil társadalom mitizálásában és a demokrácia szubsztantív felfogásában jelent meg (Körösi, 1996: 83–95.). (Ez az a jelenség, amelyet a mérsékelt jobboldali publicisztika „balliberális”, a radikális pedig „liberálbolsevik” szellemi túlsúlynak, illetve uralomnak szokott nevezni.)

Szabó azonban nemcsak ettől a politika és a tudomány kapcsolatát meghatározóan befolyásoló erőviszony-eltolódástól tekint el. Eltekint attól a kulcsfontosságú körülménytől is, hogy a magyar társadalomtudományok képviselői elsősorban nem közvetlenül – például szakértőként –, hanem a média közegén keresztül gyakoroltak befolyást a pártpolitikai szférára. (Ez annál furcsább, mert értekezésének tárgya a sajtóban úzó publicisztikai tevékenység.) Az akadémiai szférában is meglévő – fentebb leírt – túlsúly a médiában érvényesülő hasonló jellegű túlsúly révén nőtt dominanciává a szellemi-politikai közéletben. A Szabó Márton által vizsgált jelenség nem írható le korrekt módon, ha annak leírásából kihagyjuk a Pokol Béla által „nyelvpolitikának” nevezett jelenséget. A modern versengő néppártok és a tömegmédia korában ez lép a háttérbe szoruló ideológiai szféra helyébe (Pokol, 1993: 59–78.). Ebben zajlik a politikai tematizáció döntő fontosságú folyamata: egy nagyon konkrét pártpolitikai és médiabeli viszonyrendszer keretei között fejtették ki a politikára gyakorolt hatásukat a politikai publicisztika mezején tevékenykedő magyar politológusok is. Erre vonatkozó nézeteit Pokol nemcsak a tudományos tanulmány, hanem később a harcos publicisztika műfajában is kifejtette (Pokol, 1995.). A megállapításaival, illetve az azokat alátámasztó érvekkel való szembesülést nem kerülheti el az, aki a szóban forgó jelenség érdemi vizsgálatát tűzi ki céljául.

Nem kerülhet el még valamit. Annak a politika-lélektani jelenségnek a vizsgálatát, amelyet a rendszerváltozás éveivel kapcsolódó „szakértői mítosznak” nevezhetünk (Debreczeni, 1996: 52–53.; Körösi, 1996: 89–91.). A Kádár-rendszer utolsó éveiben, a válságba került egypárti diktatúra szétmálló viszonyai között felértékelődött a „szakértők” szerepe. A növekvő legitimitás és önbizalomhiánnyal küszködő kommunista politikusok (akik közül sokan nem voltak értelmiségiek, s emiatt fel-

tehetően kisebbségi érzéssel is küszködtek) egyre inkább igényelték és keresték a közgazdászok, jogászok, szociológusok, történészek, politológusok stb. támogatását. A közvélemény is fokozott érdeklődéssel fordult a tudomány emberei felé, mert a diktatúra korábban mindenek előtt párthűséget követelő elvárásai nyomán olyan vélekedés alakult ki, hogy a demokráciában az ügyek intézése, a döntéshozatal nem pártpolitikai alapon megy végbe, hanem a pártsemleges szakértelem alapján. A sajtóban, a rádióban, a televízióban a tudomány embereiként megnyilatkozó értelmiségeiket mind nagyobb közfigyelem és tekintély övezte. Az 1989–90 fordulójára kialakuló pártpolitikai vákuum idején tetőzött ez a folyamat. Az MSZMP, majd az MSZP politikai irányításától megszabaduló Németh-kormány ebben az értelemben – továbbá részben személyi összetétele folytán is – valóban afféle szakértői kormányznak tekinthető. Ez a pártpolitikai vákuum 1990 tavaszán ugyan megszűnt a szabad választások következtében, de a közvéleményt formáló sajtóban, magában a közvéleményben, továbbá nem utolsósorban az érintett – időközben valóságos médiasztárrá lett – szakértőkben továbbra is megmaradtak a korábbi szerepigények. Ez volt az egyik fő forrása az új kormánnyal szemben megnyilatkozó bírálatoknak, amely nem tartott igényt a szóban forgó szakértők – a pártpolitikától és a parlamentáris kormányzástól valójában idegen – szerepvállalására.

Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy a tudomány embereinek ez a politikai fungálása a média közvetítésével, sőt annak „szervezésében” ment végbe. Hogy ugyanis kik a tudományos tekintélyek, azt nem az akadémiai tudomány értékelési mechanizmusa, hanem a média, illetve a hozzá kapcsolódó szereplési ambíció döntötte el (Pokol, 1966: 12.). A rádió- és tévéműsorok szerkesztői sorozatban azt a néhány szakértőt hívták meg stúdióbeszélgetésre, interjúra, akiket már ismertek, akiknek a telefonszáma a rendelkezésükre állt, s akik persze jöttek is szívesen, s azt is tudták, milyen szellemben kell megnyilatkozniuk az adott műsorban, ha annak vendégszeretétét a jövőben is rendszeresen élvezni akarják. Így alakult ki egy olyan, ügyeletes „média-közgazdászokból”, „média-szociológusokból”, „média-politológusokból”, „média-alkotmányjogászokból”, „média-történészekből” stb. álló gárda, amelynek tagjai a közvélemény szemében legfőbb tudományos tekintélynek számítottak. Ilyen volt például Lengyel László, Kéri László, Petschnig Mária Zita, Halmai Gábor, Gerő András és mások.

Ami a politikai életre kifejtett hatásukat illeti, annak sajátos jellemzője volt, hogy nem egy lehetséges tudományos álláspont, még csak nem is a *domináns* tudományos álláspont, hanem a tudomány álláspontjának képviselőiként léptek föl, és befolyásolták az eseményeket.

A tudomány embereinek politikára gyakorolt hatása után végezettül meg kell vizsgálnunk azt is, hogyan hatott vissza ez a politikai szerepvállalás magára a tudományra. Szabó Márton – mint láttuk – nem érzékelt e téren negatív hatást. Vélekedésével szemben Körösényi András – már négy évvel ezelőtt – rendkívül erős érveket fogalmazott meg többször hivatkozott tanulmányában. Körösényi részletesen bemutatja és dokumentálja ezeket a tudomány normáival ellentétes, nemkívánatos hatásokat. Álláspontja szerint „politológusok politikatudósként fellépve valójában gyakran politikai ideológusi funkciót tölthettek be, s műfajilag is összeolvadtak egyéb közvélemény-formálókkal, míg a másik oldalon a 'hírlapi politológia' [Körösényi Szabóval ellentétben nyilvános ironikus felhanggal használja ezt az általa idézőjelbe tett kifejezést] nemcsak folyóiratokban, de a hazai és nemzetközi tudományos konferenciákon is megjelent” (Körösényi, 1996: 105.). Ennek következménye az lett, hogy a magyar politikatudomány fogalmai jelentős részben ideologikussá és szubjektívvé váltak, megsértve a tudományos semlegesség követelményét; sőt, aktuálpolitikai okok miatt számos esetben tudománytalan, illetve rég meghaladott XIX. századi normák (pl. a hatalommegosztás rég nem érvényesülő elvei) váltak uralkodóvá nemcsak a politikai publicisztikában, hanem az akadémiai politikatudomány fórumain is (Körösényi, 1996: 102.).

Az ellenérvek olyan alapos és részletes megfogalmazása után, mint amivel az említett tanulmányban találkoztunk, az akadémiai tudományosság normái szerint nincs mód részletes érvek és bizonyítékok nélkül leírni – miként Szabó Márton teszi –, hogy mindezek „nem befolyásolták lényegesen a (politika) tudomány fejlődését”, s „nem valószínű, hogy ezek elmaradása színvonalasabb tudományt eredményezett volna”.

A magam részéről osztom Schlett István véleményét, aki a következőképpen fogalmaz: „Itt az ideje, hogy a tudomány egyre inkább tudományos feladatra szorítkozzon. Ami azonban csak akkor történhet meg, ha szakít... a nagyon erős tradícióval: a tudomány politikai irányultságával. E kíváncsi persze nem azt jelenti, hogy a tudomány embere nem politizálhat, csupán annyit, hogy a tudományt és a politikát (publicisztikát) félreérthetetlenül különítse el egymástól” (Schlett, 1994: 113.).

Ez az, ami kevéssé történt meg az elmúlt évtizedben.

HIVATKOZÁSOK

Bozóki András, 1993. Racionalizálható-e a csoda? *Politikatudományi Szemle*, 3. 165–188.

Bihari Mihály-Pokol Béla, 1992. *Politológia*. Budapest: Universitas Kiadó

Debreczeni József, 1996. *Restauráció*. Budapest: Széphalom Könyvműhely

- Körösényi András, 1996. A magyar politikai gondolkodás főárama (1989-1995) *Századvég*, 3. 80-107
- Pokol Béla, 1993. *Pénz és politika*. Budapest. Aula Kiadó
- 1995. *Média hatalom*. Budapest: Windsor Kiadó
- Schlett István, 1994. Magyar politológia – tudomány és publicisztika. *Politikatudományi Szemle*, 2. 109-113.
- Weber, Max, 1989. *A politika mint hivatás*. Budapest: Medvetánc Füzetek